

COMMISSIE VAN DE EUROPESE GEMEENSCHAPPEN

Brussel, 5.8.2002
COM(2002) 450 definitief

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD EN HET EUROPEES
PARLEMENT**

Vierde jaarverslag over de Speciale Administratieve Regio Hongkong — 2001

**VERSLAG VAN DE COMMISSIE AAN DE RAAD EN HET EUROPEES
PARLEMENT**

Vierde jaarverslag over de Speciale Administratieve Regio Hongkong — 2001

1.	Inleiding	3
2.	Herbevestiging en implementatie van het beginsel “één land, twee systemen”	3
3.	Institutionele ontwikkeling, verantwoordingsplicht en democratie	5
4.	Ontwikkelingen op wettelijk gebied.....	7
5.	Economie	9
6.	De SAR Hongkong als internationale handelspartner.....	11
7.	Betrekkingen tussen de Europese Unie en Hongkong	12
8.	Conclusie	14

HONGKONG: Jaarverslag 2001

1. INLEIDING

Viereneenhalf jaar na de overdracht blijft de Europese Unie de implementatie van het beginsel “één land, twee systemen” aandachtig en belangstellend volgen. De institutionele, economische en sociale ontwikkeling van de Speciale Administratieve Regio Hongkong (HKSAR) blijft voor de Europese Unie uiteraard van groot belang.

De EU en Hongkong delen gezamenlijke waarden, waaronder de rechtsstaat, de eerbiediging van de individuele vrijheden en de mensenrechten en het recht van vrij ondernemersschap. Handhaving van deze fundamentele waarden en verdere ontwikkeling van de democratie zijn van wezenlijk belang voor het succes van het beginsel “één land, twee systemen” voor Hongkong.

Net als de vorige jaarverslagen van de Commissie beoogt dit verslag de ontwikkeling van de SAR Hongkong en haar betrekkingen met de Europese Unie te evalueren.

2. HERBEVESTIGING EN IMPLEMENTATIE VAN HET BEGINSEL “ÉÉN LAND, TWEE SYSTEMEN”

– *Herbevestiging van het beginsel*

De centrale Chinese regering in Peking heeft haar gehechtheid aan het beginsel “één land, twee systemen” in 2001 in alle officiële verklaringen herhaald. In een verslag van 5 maart 2001 aan het Nationale Volkscongres verklaarde premier Zhu Rongji: “Aan het begin van deze nieuwe eeuw blijven wij gehecht aan het beginsel “één land, twee systemen” en de basiswet van de Speciale Administratieve Regio’s Hongkong en Macau. Wij blijven onze volledige steun verlenen aan de Chief Executives en regeringen van Hongkong en Macau in hun inspanningen om de regio’s te besturen overeenkomstig de wet en verdedigen de welvaart en stabiliteit van Hongkong en Macau op de lange termijn”.

Tijdens zijn bezoek aan Hongkong op 8 mei bevestigde president Jiang Zemin opnieuw zijn gehechtheid aan het beginsel door te verklaren dat “‘één land, twee systemen’, Hongkong bestuurd door Hongkongers en handhaving van welvaart en stabiliteit van Hongkong op de lange termijn de erkende beginselen van de Chinese regering zijn”. Hij zei ook dat “het basisbeleid van de regering op lange termijn eruit bestaat het beginsel ‘één land, twee systemen’ te implementeren. De Chinese regering zal nooit of te nimmer van dit beleid afwijken of het veranderen”.

– *Implementatie van het beginsel*

Ondanks deze geruststellende woorden, heeft de feitelijke implementatie van het beginsel aanleiding gegeven tot discussie en onzekerheid. De uitoefening van bepaalde basisrechten en vrijheden was een test voor de gehechtheid van de regering van de HKSAR aan de concepten ‘twee systemen’ en ‘één land’. In bepaalde gevallen moest de regering een zeer delicaat evenwicht tot stand brengen. De uitoefening van bepaalde basisrechten en vrijheden bevestigde evenwel dat in één land twee systemen naast elkaar bestaan.

– ***Falun Gong***

Falun Gong is op het vasteland van China sinds 1999 verboden en gekwalificeerd als “boosaardige sekte”. Falun Gong is bij de wet van Hongkong officieel erkend en mag in de HKSAR worden beoefend. De Hongkongse vestiging van de Falun Gong heeft medio januari een opvallende internationale bijeenkomst georganiseerd op een door de regering beheerde lokatie en gedemonstreerd tegen het standpunt van de regering in Peking inzake de groepering. Peking heeft daarop geantwoord dat “de centrale regering geen organisaties of personen duldt die Hongkong trachten te veranderen in een anti-Chinese basis die door Falun Gong wordt gebruikt”.

Hierop volgde een debat over de vraag of de erkenning van Falun Gong in Hongkong moet worden beëindigd en of de organisatie niet moet worden verboden. Sommige lokale afgevaardigden in de Chinese Politieke Raadgevende Conferentie en het Nationale Volkscongres hebben een oproep gedaan voor de versnelde opstelling van wetgeving die gericht is tegen subversieve activiteiten, als bedoeld in artikel 23 van de basiswet. Ondanks verhitte discussies verklaarde president Jiang Zemin in maart dat de Falun Gong in Hongkong een aangelegenheid was van Hongkong en een zaak die door de Chief Executive moet worden afgehandeld.

Tung Chee-hwa, de Chief Executive, nam een steeds harder standpunt in en zei in februari in de Wetgevende Raad dat “het in meer of mindere mate gaat om een boosaardige sekte”, waarna hij in juni nog eens verklaarde dat de Falun Gong “zonder enige twijfel een boosaardige sekte was”. Dit deed veel stof opwaaien en leidde tot protest van verschillende leden van de Wetgevende Raad en van de Katholieke Kerk in Hongkong. De Falun Gong kreeg echter wel toestemming voor protestmanifestaties en demonstraties tijdens het bezoek van president Jiang Zemin aan Hongkong in mei. Zowel de Chief Secretary als de Secretary for Security hebben verklaard dat de regering van de HKSAR gehecht is aan de bescherming van de fundamentele mensenrechten, waaronder de vrijheid van meningsuiting, gewetensvrijheid en vrijheid van religie. De regering van de HKSAR onthield zich ook van het doen van voorstellen voor tegen sektes gerichte wetgeving, al waren daar volgens de pers toch bepaalde geruchten over. De regering heeft overigens wel toegegeven dat buitenlandse wetgeving die tegen sektes gericht is, door haar is bestudeerd en zij heeft ook geweigerd te beloven dat zij zich zal onthouden van de invoering van dergelijke wetgeving wanneer de Hongkongse vestiging van de Falun Gong onhandelbaar dreigt te worden. Regeringsambtenaren hebben verklaard dat de Falun Gong mag blijven opereren, op voorwaarde dat zij zich houdt aan de Hongkongse wetgeving.

Een Hongkongs lid van de Falun Gong dat op het vasteland van China gevangen was gehouden, kon dankzij het optreden van de regering van de HKSAR naar Hongkong terugkeren. Zowel hijzelf als de lokale Falun Gong bedankten de regering voor haar assistentie bij de totstandkoming van zijn vrijlating.

– ***Terugkeer naar de HKSAR van de Amerikaanse hoogleraar Li Shaomin***

Li Shaomin – een in Hongkong woonachtige Amerikaanse hoogleraar van Chinese afkomst, die aan de City University doceert – werd in februari op het vasteland van China gearresteerd en in mei vervolgd op beschuldiging van spionage voor Taiwan. Hij werd op 14 juni door een rechtbank in Peking veroordeeld en uitgewezen naar de Verenigde Staten. Professor Li maakte daarop onmiddellijk zijn wens bekend naar Hongkong terug te keren. Dit leidde tot een juridische en politieke discussie over de vraag in hoeverre een uitspraak van een

rechtbank op het vasteland van China inzake uitwijzing uit Chinees grondgebied rechtsgeldigheid heeft in Hongkong.

Professor Li keerde eind juli terug naar Hongkong om zijn werk te hervatten aan de City University en werd zonder problemen toegelaten door de immigratiedienst van Hongkong.

Sommige commentators (waaronder hijzelf) waren erg verheugd over de terugkeer van professor Li naar Hongkong en noemden dit een voorbeeld van de implementatie van het beginsel “één land, twee systemen”. Anderen betoogden dat het besluit om hem te laten terugkeren de grondslag van het concept ‘één land’ in gevaar bracht.

– ***Verblijfsrecht***

Het Hooggerechtshof (CFA) van de HKSAR deed in juli de tegen het standpunt van de regering van de HKSAR indruisende uitspraak dat kinderen in Hongkong geboren uit ouders afkomstig van het vasteland van China overeenkomstig de basiswet verblijfsrecht hebben in Hongkong. Tijdens het debat over de zaak van de jongen Chong Fung-Yuen verzocht de regering het Hooggerechtshof het Nationale Volkscongres te vragen de relevante bepalingen van de basiswet te interpreteren. Hoewel in het besluit van het Hooggerechtshof het recht wordt erkend van het Nationale Volkscongres om de basiswet te interpreteren en het Hof dit recht respecteerde, was het Hof van oordeel dat de relevante bepalingen duidelijk en eenvoudig te begrijpen waren. Het besloot derhalve niet te verzoeken om een interpretatie door het Nationale Volkscongres.

De juridische commissie van het Nationale Volkscongres kwam met een verklaring waarin erop werd gewezen dat de uitspraak van het Hooggerechtshof niet volledig in overeenstemming was met de interpretatie van het Congres in 1999. Sommigen stelden voor dat de regering van de HKSAR het Nationale Volkscongres opnieuw zou verzoeken de relevante bepalingen van de basiswet te interpreteren, maar de regering heeft besloten vast te houden aan haar belofte dat verzoeken om interpretatie alleen in uitzonderlijke gevallen worden gedaan.

In het geval van kinderen afkomstig van het vasteland die geadopteerd worden door ouders uit Hongkong, heeft het Hooggerechtshof, overeenkomstig het regeringsstandpunt, besloten dat zij geen verblijfsrecht hebben.

3. INSTITUTIONELE ONTWIKKELING, VERANTWOORDINGSPLICHT EN DEMOCRATIE

Mevrouw Anson Chan kondigde op 12 januari aan dat zij met ingang van 1 mei terugtreedt als Chief Secretary for Administration, waarmee een einde komt aan haar 39-jarige loopbaan in openbare dienst. Zij gaf persoonlijke redenen op voor haar plotse besluit terug te treden vóór het einde van haar ambtstermijn, die was verlengd tot en met juni 2002, en ontzenuwde geruchten over samenwerkingsproblemen met Chief Executive Tung Chee-hwa. De Hongkongse pers berichtte echter uitvoerig over strubbelingen. In haar afscheidstoespraak wees mevrouw Chan op het belang van professionalisme en politieke onafhankelijkheid van de civiele dienst van Hongkong. In een vaak geciteerde uitspraak wees zij erop dat ambtenaren “ten overstaan van de macht voor de waarheid moeten blijven opkomen”.

De voormalige Financial Secretary, Donald Tsang, die haar met ingang van 1 mei is opgevolgd, benadrukte dat de banden tussen de uitvoerende en wetgevende macht verbeterd moeten worden en zegde toe een onderzoek in te stellen naar mechanismen om het afleggen van verantwoording door hoge ambtenaren te verbeteren in de aanloop naar de grondwetsherziening van 2007. Alvorens zijn nieuwe taken te aanvaarden, beloofde hij geen compromissen te zullen sluiten als het gaat om vrijheden, mensenrechten en de rechtsstaat.

De heer Tsang is als Financial Secretary opgevolgd door Antony Leung. De heer Leung was een prominent bankier en lid van de Uitvoerende Raad voordat hij toetrad tot de regering van de HKSAR. Zijn benoeming moest ook voor andere niet-ambtenaren de weg vrijmaken naar de hoogste rangen van het bestuur.

– ***Naar een systeem van verantwoording***

Zoals beloofd in zijn beleidstoespraak voor 2000, lichtte de Chief Executive in zijn toespraak van dit jaar de resultaten toe van de besprekingen binnen de regering over het toekomstige systeem van verantwoording. Het beoogde doel is beleidsvorming en -implementatie van elkaar te scheiden door politiek benoemde personen aan het hoofd te stellen van de belangrijkste regeringsdepartementen in plaats van hoge ambtenaren, zoals het geval is in het bestaande systeem. Deze politiek benoemde personen worden automatisch lid van de Uitvoerende Raad, die een orgaan wordt dat daadwerkelijk aan beleidsvorming doet en niet langer een orgaan is met een uitsluitend raadgevende functie en bestaande uit part-time leden. De politiek benoemde personen moeten verantwoording afleggen aan de Chief Executive.

Het panel voor constitutionele aangelegenheden van de Wetgevende Raad (LegCo) heeft regelmatig overleg gepleegd over het systeem van verantwoording voor hoge ambtenaren. Sommige leden stelden voor hoge ambtenaren die onder het nieuwe systeem benoemd worden, verantwoording te laten afleggen aan de leden van de Wetgevende Raad in plaats van aan de Chief Executive. De voorzitter van het panel, Andrew Wong, verklaarde dat het systeem van verantwoording zal bijdragen tot het verbeteren van de betrekkingen tussen uitvoerende en wetgevende macht.

– ***Wet inzake de verkiezing van de Chief Executive***

De LegCo ging op 11 juli, met 36 stemmen tegen 18, akkoord met de wet inzake verkiezing van de Chief Executive, waarin gedetailleerde bepalingen zijn opgenomen voor de volgende verkiezing van de Chief Executive, die gepland is op 24 maart 2002.

De wet bepaalt dat iedere kandidaat publiek moet worden voorgedragen door tenminste 100 van de 800 leden van het verkiezingscomité en een kandidaat alleen kandidaat mag zijn op persoonlijke titel en derhalve afstand moet doen van zijn partijlidmaatschap wanneer hij wordt verkozen. De wet bevat ook bepalingen over de omstandigheden waarin de Chief Executive uit zijn functie kan worden gezet door de centrale regering in Peking. Op de bepalingen werd zware kritiek geuit door enkele commentators en leden van de LegCo op de grond dat zij een ongunstige invloed hebben op de ontwikkeling van een democratisch partijenstelsel en de autonomie van Hongkong. Secretary for Constitutional Affairs Michael Suen verklaarde dat de bepaling over het uit zijn functie zetten van de Chief Executive in overeenstemming was met de basiswet en bedoeld was voor omstandigheden waarin deze functie vrijkwam.

Zoals algemeen werd verwacht, kondigde Tung Chee-hwa op 13 december aan dat hij kandidaat was voor een tweede ambtstermijn als Chief Executive. Hij deed dat op een politieke bijeenkomst waaraan werd deelgenomen door 800 topondernemers, politieke leiders, beroemdheden en vertegenwoordigers van belangrijke verenigingen uit Hongkong. De heer Tung gaf toe dat het beleid in zijn eerste ambtstermijn op bepaalde punten tekort was geschoten, maar beloofde grondige hervormingen, meer verantwoordingsgezindheid binnen de regering en een efficiënter systeem om de publieke opinie te volgen.

Zijn kandidatuur werd publiekelijk gesteund door de Directeur van het Verbindingsbureau van de centrale Chinese regering in Hongkong en door de hoogste politieke leiders in Peking.

Vele commentators en leden van de Wetgevende Raad veroordeelden de verkiezing van de Chief Executive door een verkiezingscomité van 800 personen, als vastgesteld in de basiswet. Zij drongen aan op wijziging van de basiswet, zodat de Chief Executive en alle leden van de Wetgevende Raad kunnen worden verkozen door middel van algemeen stemrecht. De wijze van verkiezing leidde ook tot ongunstige berichten in de internationale pers.

Een resolutie van een unionistisch lid van de LegCo, Leung Yiu Chung, die erop gericht was de basiswet te amenderen om verkiezing van de Chief Executive door middel van algemeen stemrecht mogelijk te maken, werd op 4 juli afgewezen met 37 tegen 21 stemmen.

– ***Constitutionele herziening***

De Chief Secretary for Administration, Donald Tsang, deelde de leden van de Wetgevende Raad op 18 mei mede dat een herziening van de politieke ontwikkeling in Hongkong op een zorgvuldige, stapsgewijze manier tot stand moest komen. Hongkong diende conclusies te trekken uit de verkiezing van de Chief Executive in 2002 en de verkiezingen voor de Wetgevende Raad in 2004 alvorens de stap te zetten naar een volgende fase.

4. ONTWIKKELINGEN OP WETTELIJK GEBIED

Internationale kwesties

– ***VN-mensenrechtencommissies***

Een delegatie van de VN-mensenrechtencommissie, onder leiding van rechter P.N. Bhagwati, bracht van 6 tot en met 10 februari een bezoek aan Hongkong, nadat in november 1999 op een hoorzitting van de commissie het verslag van Hongkong in het kader van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (ICCPR) aan de orde was gesteld. De twee bezoekers hadden ontmoetingen met leden van politieke partijen, de Uitvoerende Raad, de Wetgevende Raad, NGO's en overheidspersoneel dat belast is met aangelegenheden inzake het ICCPR. De besprekingen waren gericht op de burgerrechten en politieke rechten in het algemeen, waaronder de vraagstukken met betrekking tot de Falun Gong.

De Secretary for Home Affairs, Lam Woon-kwong, woonde eind april een hoorzitting bij van de VN-commissie voor economische, sociale en culturele rechten (ICESCR) in Genève. De heer Lam deelde mede dat de regering van de HKSAR de aanbevelingen van de commissie zeer ernstig nam en zich had voorgenomen alle in het betreffende verdrag erkende rechten geleidelijk te verwezenlijken.

De voorzitter van de VN-commissie voor economische, sociale en culturele rechten, mevrouw Virginia Dan Dan, bracht medio juli een bezoek aan Hongkong. Tijdens haar bezoek benadrukte zij dat de aanbevelingen van de commissie juridisch bindend zijn. Zij drong bij de regering van Hongkong aan op het opstellen van een wetsontwerp tegen discriminatie op grond van ras.

Vertegenwoordigers van de regering van de HKSAR woonden eind juli in Genève een bijeenkomst bij van de VN-commissie voor de uitbanning van rassendiscriminatie (ICERD). De vertegenwoordiger van Hongkong, Stephen Wong, herhaalde het standpunt van de regering van de HKSAR dat erop neerkomt in de particuliere sector eerder te vertrouwen op educatie dan op wetgeving tegen rassendiscriminatie (Hongkong kent wel wetgeving tegen rassendiscriminatie in de publieke sector).

– ***Bestrijding van terrorisme***

De Chief Executive van de SAR en hoge regeringsambtenaren hebben talloze malen publieke verklaringen afgelegd waarin zij terrorisme veroordelen. De HKSAR steunt de internationale inspanningen ter bestrijding van terrorisme en heeft binnenlandse wetgeving vastgesteld in uitvoering van de Resoluties 1267 en 1333 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties.

Na de terroristische aanslagen van 11 september kreeg de HKSAR, in overeenstemming met de basiswet, van de centrale Chinese regering instructies om Resolutie 1373 van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties te implementeren en de regering van de HKSAR is nu doende de benodigde wetgeving op te stellen. Hongkong werkt thans aan versterking van het bestaande rechtsstelsel om de efficiency en doeltreffendheid van de bevoeging en confiscatie van terroristische tegoeden te bevorderen en maakt ook plannen voor nieuwe wetgeving tegen terrorisme. De HKSAR heeft in juli het voorzitterschap op zich genomen van de Financial Action Task Force inzake het witwassen van geld (FATF) en verschillende initiatieven genomen om een bijdrage te leveren aan de wereldwijde inspanningen ter bestrijding van de financiering van terrorisme.

Met het Chinese vasteland verband houdende vraagstukken

– ***Artikel 23 van de basiswet***

De regering van de HKSAR blijft dit gevoelige vraagstuk met de nodige omzichtigheid behandelen. Op 8 februari wees de Chief Executive er opnieuw op dat de regering blijft hechten aan breed publiek overleg voorafgaand aan de indiening van een wetsontwerp. Medio juli beklemtoonde de Secretary for Security, mevrouw Regina Ip, dat de regering van de SAR met betrekking tot dit vraagstuk geen tijdspad in gedachten heeft. Zij bevestigde ook dat in de toekomst over alle regeringsvoorstellen een publiek debat moet plaatsvinden.

– ***Systeem voor wederzijdse kennisgeving Chinees vasteland – Hongkong***

Overeenkomstig in 2000 gemaakte afspraken is met ingang van 1 januari 2001 het mechanisme voor wederzijdse kennisgeving van arrestaties op het Chinese vasteland en in de HKSAR geïmplementeerd. De administratieve regeling is slechts van toepassing op permanente inwoners van Hongkong die door het Public Security Bureau en de douaneadministratie op het vasteland gearresteerd worden en dekt 97% van alle arrestaties. De regering van de HKSAR heeft verzocht om uitbreiding van het kennisgevingsmechanisme tot personen die zijn gearresteerd door het State Security Bureau. De regering van de HKSAR

onderzoekt ook of het kennisgevingsmechanisme kan worden uitgebreid tot administratieve hechtenis.

– ***Gesprekken over uitleveringsregelingen***

Het Chinese vasteland en Hongkong voeren al sinds 1998 gesprekken over uitleveringsregelingen. Mevrouw Regina Ip leidde in april een delegatie naar Peking waar de gesprekken werden voortgezet. Er werd enige vooruitgang geboekt, maar de besprekingen zijn nog niet helemaal afgerond. Het Chinese vasteland en Hongkong zetten ook de gesprekken voort over een regeling op grond waarvan veroordeelde gevangenen hun straf kunnen uitzitten in hun gebied van herkomst.

5. ECONOMIE

In 2001 verslechterde de economische situatie in hoog tempo vergeleken met het voorgaande jaar. Zowel de prestaties van de externe, als die van de binnenlandse sector vielen tegen. Het bedrijfsleven riep op tot een grotere betrokkenheid van de regering bij de aanpak van structurele werkloosheid en de ontwikkeling van een competitief industriebeleid en tot verdere economische integratie met het vasteland na de toetreding van China tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO).

De economie van Hongkong ondervond in 2001 de nadelen van de wereldwijde recessie en kende een algemene vermindering van de externe vraag, hetgeen mede blijkt uit de afname van export en import, vooral in de tweede helft van het jaar. De totale export daalde in 2001 met 5,8%, de import met 5,4%. Er was niet alleen sprake van matige activiteit in de handelssector, maar ook van een geringe binnenlandse vraag, aanslepende deflatie, een langdurig inzakken van de eigendomssector en toenemende werkloosheid. Na een goed 2000, waarin het reële BBP met 10,5% groeide, was de toename in 2001 niet meer dan 0,1%.

Verlagingen van de rentetarieven in 2001, volgend op de fluctuaties van de rentetarieven in de Verenigde Staten, konden niet zorgen voor een duurzame groei op de markt voor activa en investeringen. De eigendomsmarkt bleef zwak presteren. De Hang Seng-index was aan het eind van het jaar met 25% gedaald, waardoor Hongkong in 2001 één van de matigst presterende grote effectenmarkten was. De op de kapitaalmarkten verkregen middelen namen vergeleken met voorgaand jaar sterk af. De impact van de gebeurtenissen van 11 september was weliswaar van korte duur, maar overschaduwde niettemin de vooruitzichten voor de korte en middellange termijn en vormde een extra factor van onzekerheid, waardoor investeringen en consumptie opnieuw schade leden.

De toenemende werkloosheid was een ander belangrijk punt dit jaar. Door een mix van cyclische en structurele aanpassing liep het werkloosheidspercentage in de periode van drie maanden tot december 2001 op tot 6,1%, het hoogste niveau van de afgelopen twee jaar. In de meeste sectoren werden banen weggesaneerd als gevolg van inkrimping van bedrijven, faillissementen of verplaatsing van diensten naar andere gebieden, met name naar het vasteland van China.

Door de toetreding van China tot de Wereldhandelsorganisatie (WTO) ontkomt ook de Hongkongse economie niet aan structurele aanpassing, waardoor de positie van Hongkong als bemiddelaar en toegangspoort naar China in de toekomst onder vuur kan komen te liggen. Het bedrijfsleven tracht in dit nieuwe klimaat op verschillende manieren concurrerend op te treden en heeft aangedrongen op overheidsbeleid dat bevorderlijk is voor verdere integratie in de economie van het Chinese vasteland, met name de Parelrivierdelta. In 2001 zijn diverse maatregelen genomen, waaronder versoepeling van de toelatingsvereisten voor beroepslieden van het Chinese vasteland die in Hongkong willen gaan werken en uitbreiding van de openingstijden van grensovergangen.

Het forse en nog groeiende begrotingstekort was een ander punt van zorg, want de omvang ervan was nog nooit vertoond. Het fiscaal tekort wordt voor 2001-2002 geschat op 65,6 miljard Hongkong-dollar. De inkomsten daalden scherp als gevolg van de forse vermindering van de inkomsten uit de verkoop van grond, investeringen en met eigendom verband houdende belastingen. Over het algemeen bleef de fiscale positie gezond met officiële reserves van 369,5 miljard Hongkong-dollar in december 2001.

– *EU-aanwezigheid en -belangen in Hongkong*

De EU was in 2001 de derde leverancier van goederen aan Hongkong, achter China en Japan, en voor de uitvoer van Hongkong de op twee na grootste markt, na China en de Verenigde Staten. De totale bilaterale handel tussen de EU en Hongkong daalde in 2001 met 2,8% matig tot 31,3 miljard euro.

Wat de buitenlandse investeringen betreft, was de EU in 2000 de op twee na grootste bron van buitenlandse investeringen in Hongkong, na de Britse Maagdeneilanden en het Chinese vasteland. De directe investeringen uit de EU hadden een omvang van 318,2 miljard Hongkong-dollar (44,2 miljard euro), waarmee de EU 9% van alle investeringen voor haar rekening nam.

De EU is goed vertegenwoordigd in verschillende sectoren van de Hongkongse economie. In de verzekeringssector namen EU-maatschappijen in 2001 nog steeds de eerste plaats in onder de overzeese verzekeraars die in Hongkong actief zijn. Van de in totaal 118 overzeese banken met vergunning in Hongkong waren er eind december 2001 43 met rechtspersoonlijkheid in de EU.

In de sector publieke werken werd in 2001 voor in totaal 62 miljoen euro aan opdrachten gegund aan bedrijven uit de EU. De EU was ook de op één na grootste leverancier van goederen aan de regering van de HKSAR. Zij nam 21% (198 miljoen euro) van alle gegunde opdrachten voor haar rekening.

Eind 2001 waren naar schatting ongeveer 41 470 EU-onderdanen woonachtig in Hongkong. Steeds meer bedrijven uit de EU hebben in Hongkong een regionaal hoofdkantoor of bureau gevestigd. In 2001 hadden 299 bedrijven uit de EU een regionaal hoofdkantoor in Hongkong en 598 een regionaal bureau, 24,6% respectievelijk 6,6% meer dan in 2000.

6. DE SAR HONGKONG ALS INTERNATIONALE HANDELSPARTNER

In overeenstemming met de basiswet blijft de HKSAR zijn eigen handelsbeleid voeren waarvoor het als afzonderlijk douanegebied ten volle bevoegd is. Hongkong is een onafhankelijk lid van de WTO en van een aantal andere internationale organisaties.

Tijdens de voorbereidingsfase voor de WTO-ministerconferentie van Doha (Qatar) in november is door HKSAR en EU samen gewerkt aan het bereiken van consensus om een nieuwe ronde van handelsonderhandelingen te kunnen starten: de ontwikkelingsagenda van Doha. De samenwerking tussen HKSAR en EU omvatte regelmatig bilateraal overleg en deelname aan enkele voorbereidende bijeenkomsten, zoals de mini-ministersbijeenkomsten die in Mexico en Singapore zijn gehouden.

In 2001 speelde, omdat Hongkong het voorzitterschap had van de Algemene Raad van de WTO, de permanente vertegenwoordiger van Hongkong bij de WTO, Stuart Harbinson, een belangrijke en invloedrijke rol bij de voorbereiding van de vierde ministersconferentie, met name wat betreft de totstandbrenging van compromissen voor een tekst die in Doha uiteindelijk door alle delegaties werd aanvaard.

Diverse sectoren van het Hongkongse bedrijfsleven riepen in toenemende mate op tot enige vorm van preferentiële toegang tot de markten van het Chinese vasteland. Met name verzocht de Algemene Kamer van Koophandel van Hongkong de regering van de HKSAR onderhandelingen te overwegen over de vorming van een vrijhandelszone. Na de toetreding van China tot de WTO kondigde de regering van de HKSAR aan dat zij voorstellen had gedaan voor overleg over de eventuele vorming van een vrijhandelszone tussen het Chinese vasteland en de twee SAR's: Hongkong en Macau. De centrale Chinese regering reageerde positief en het eerste overleg had plaats in de eerste helft van 2002.

Een van de doelstellingen van de Commissie in de onderhandelingen over de toetreding van China tot de WTO was ook dat de integratie van China in de wereldeconomie en in de regio moest worden bevorderd om de stabiliteit en de ontwikkeling van het land te stimuleren. Vrijhandelszones kunnen een middel zijn om het handelsverkeer te ontwikkelen, mits zij in overeenstemming zijn met de beginselen van de WTO. Het risico van verlegging van het handelsverkeer wordt ook verminderd, naarmate meer vrijhandelszones zich openstellen voor de rest van de wereld. De EU volgt daarom nauwlettend de lopende besprekingen over een initiatief voor een vrijhandelszone tussen China en Hongkong en let er daarbij op, of de WTO-criteria worden nageleefd.

Overleg had ook plaats over de besprekingen tussen de HKSAR en Nieuw-Zeeland over een eventuele vrijhandelsovereenkomst. Naar verluidt werd enige vooruitgang geboekt, maar over een aantal vraagstukken moest verder worden onderhandeld.

In het vorige jaarverslag merkte de Commissie op, dat Hongkong geen algemene concurrentiewetgeving kent. De autoriteiten van Hongkong houden vast aan een sectorspecifieke benadering. Zij hebben concurrentie gestimuleerd in een aantal sectoren, zoals het bankwezen, de omroep, telecommunicatie en vervoer. Het ontbreken van een algemene concurrentiewet belemmert soms echter de eigen inspanningen van de regering op dit terrein.

Hongkong bekleedde van juli 2001 tot juni 2002 het voorzitterschap van de Financial Action Task Force (FATF). De FATF werd in 1989 door de G7 opgericht ter bevordering van beleid voor de bestrijding van het witwassen van geld. Hongkong heeft een gezonde en omvattende regeling voor de bestrijding van het witwassen van geld door middel van wetgeving, handhaving en nauwe banden met de financiële sector. De tragische gebeurtenissen van september 2001 hebben de bestrijding van witwaspraktijken onder de internationale aandacht gebracht en Hongkong heeft bijzondere inspanningen geleverd om zijn regels voor de bestrijding van het witwassen van geld verder te verbeteren. Als internationaal financieel centrum wordt Hongkong in het bijzonder geconfronteerd met witwaspraktijken. De EU moedigt Hongkong aan op zijn hoede te blijven en toegewijd te blijven werken aan de bestrijding van witwaspraktijken.

Hongkong is ook lid van de Werelddouaneorganisatie.

7. BETREKKINGEN TUSSEN DE EUROPESE UNIE EN HONGKONG

– *Wederzijdse bezoeken*

Net als in voorgaande jaren bleven de wederzijdse bezoeken op hoog niveau de betrekkingen tussen de EU en Hongkong verder verbeteren. Commissaris Pascal Lamy bracht in februari een bezoek aan Hongkong. Hij had een ontmoeting met Chief Executive Tung Chee Hwa, Chief Secretary mevrouw Anson Chan, Financial Secretary Donald Tsang en Secretary for Commerce and Industry Chau Tak Hay. Hij sprak met hen over de politieke en economische ontwikkelingen, zowel in de EU, als in Hongkong, en in zijn gesprekken met Secretary Chau Tak Hay over multilaterale vraagstukken en de vooruitgang bij het opstarten van een nieuwe WTO-ronde van handelsonderhandelingen. Hij sprak ook de EU/Hongkong en Hongkong/EU Business Co-operation Committees toe.

Een delegatie van hoge ambtenaren van het Hongkongse ministerie van Voeding en Milieuhygiëne bracht in mei een studiebezoek aan zes EU-lidstaten en bezocht diverse gezondheids-, voedings- en milieufaciliteiten en -agentschappen. De delegatie had ook een ontmoeting met op deze gebieden werkzame ambtenaren van de Commissie, met wie zij spraken over vraagstukken met betrekking tot het beheer van de voedselketen, waaronder de activiteiten van het Europese Voedselagentschap.

In juni bracht de Financial Secretary, Antony Leung, een bezoek aan de Commissie. Het was zijn eerste buitenlandse reis sinds zijn aantreden. De heer Leung had een ontmoeting met de Commissieleden Solbes en Monti, met wie hij sprak over de economische situatie in de EU en in Hongkong, het gedeelte van de deviezenreserves van Hongkong dat wordt aangehouden in euro en diverse vraagstukken op het gebied van het mededingingsbeleid.

De Secretary for Security, mevrouw Regina Ip, bracht in september een bezoek aan de Commissie. Zij had een ontmoeting met Commissielid Antonio Vitorino, verantwoordelijk voor justitie en binnenlandse zaken en sprak met hem over tal van vraagstukken, waaronder immigratie, witwassen van geld, de vorderingen met betrekking tot de onderhandelingen tussen de EU en Hongkong over overname en het uitbreidingsproces van de EU.

Chief Secretary Donald Tsang, bracht in november een bezoek aan de Commissie. Hij had een ontmoeting met vice-voorzitter van de Commissie Kinnock en Commissielid Vitorino, en na de geslaagde afronding van de onderhandelingen over een overnameovereenkomst tussen de EG en Hongkong waren de heer Vitorino en de heer Tsang aanwezig bij de parafering van de definitieve tekst. De onderhandelingen over de overnameovereenkomst waren in oktober in Hongkong gevoerd, nadat de EU in maart had besloten houders van een paspoort van de SAR Hongkong visumvrije toegang te verlenen (zie hierna). De overeenkomst is de eerste overnameovereenkomst die de EG sluit. Het ratificatieproces zal naar verwachting in de tweede helft van 2002 worden afgerond. Behalve over immigratievraagstukken, werd tijdens de ontmoetingen gesproken over de economische en politieke ontwikkelingen in Azië en Europa, het internationale economische klimaat en het toetredingsproces van China tot de WTO.

Eugenio Domingo Solans, lid van de directie van de Europese Centrale Bank, hield op uitnodiging tijdens een seminar op 13 december 2001 in Hongkong een thematoespraak over de Economische en Monetaire Unie en de invoering van eurobankbiljetten en -munten. De heer Domingo Solans had een ontmoeting met Chief Secretary Donald Tsang en de Chief Executive van de Hong Kong Monetary Authority, Joseph Yam.

– ***Visumvrije toegang tot de EU***

De Raad van Ministers van de Europese Unie keurde op 15 maart 2001 een verordening goed waarin landen en gebieden worden genoemd waarvan de burgers al dan niet visumvrij toegang hebben tot het grondgebied van de EU. Op grond van deze verordening hebben houders van paspoorten van de twee SAR's van China, Hongkong en Macau, visumvrij toegang. De verordening trad op 10 april in werking en is sindsdien probleemloos geïmplementeerd. De autoriteiten van Hongkong en het Hongkongse bedrijfsleven dringen al lange tijd aan op visumvrije toegang tot de EU voor houders van paspoorten van de SAR. De Commissie was verheugd over de instemming van de Raad met haar voorstel en het zeer korte tijdsbestek waarin het werd aangenomen. De regering van de HKSAR, het Hongkongse bedrijfsleven en de media spraken hun tevredenheid uit. Diverse kandidaat-lidstaten van de EU namen het besluit van de EU vervolgens over.

– ***Douanesamenwerking***

De douanesamenwerking tussen de Europese Gemeenschap en de HKSAR is in 2001 voortgezet op basis van de overeenkomst van 1999 inzake samenwerking en wederzijdse administratieve bijstand in douanezaken. De derde jaarlijkse bijeenkomst van het Gemengd Comité Douanesamenwerking werd op 13 december in Brussel besloten en leverde constructieve en vruchtbare resultaten op.

– ***Intellectuele-eigendomsrechten***

Net als in voorgaande jaren is de Europese Commissie de ontwikkelingen op dit gebied zeer belangstellend blijven volgen. De inspanningen van de regering van de HKSAR ter bestrijding van piraterij en vervalsingen werden gecontinueerd met strengere wetgeving en handhaving, waaronder de invoering van strafrechtelijke sancties op het gebruik van producten die een schending vormen van de auteursrechten. De EU blijft met Hongkong samenwerken in internationale fora, zoals de Wereldhandelsorganisatie (WTO) en de WIPO. De Hongkongse douane deed enkele invallen met betrekking tot het gebruik van vervalste software door bedrijven. De regering van de HKSAR bracht een discussienota uit op dit

gebied en in afwachting van de uitkomst van de discussie werden enkele bepalingen van de auteursrechtverordening tijdelijk geschorst.

Hoewel aanzienlijke vooruitgang is geboekt bij de versterking van de wetgeving inzake intellectuele eigendom, blijft de schending van de auteursrechten en het merkenrecht door illegaal kopiëren en namaak voor het bedrijfsleven van de EU een sterk punt van zorg, zoals dat voor de gehele regio het geval is. De SAR Hongkong moet zich blijven inspannen om de intellectuele-eigendomsrechten te handhaven.

– ***Business Co-operation Committee***

Het Business Co-operation Committee telt vertegenwoordigers van het bedrijfsleven uit de EU en Hongkong tot zijn leden en vergadert over de economische ontwikkelingen en andere vraagstukken van wederzijds belang. Het Comité kwam op 19 februari 2001 bijeen in Hongkong. Commissaris Lamy sprak het Comité tijdens de openingsbijeenkomst toe en Chief Executive Tung Chee Hwa gaf een lunch voor de leden van het Comité.

– ***Europese Kamer van Koophandel***

De Europese Kamer van Koophandel in Hongkong, die in 2001 werd opgericht, organiseerde een druk bezochte lunchbijeenkomst voor Commissaris Pascal Lamy, die een toespraak hield over WTO-aangelegenheden. De Kamer van Koophandel organiseerde verder, samen met het Bureau van de Europese Commissie in Hongkong en de Hongkongse Raad voor Handelontwikkeling, een seminar over de euro. Bij die gelegenheid gaf Eugenio Domingo Solans, lid van de directie van de Europese Centrale Bank, een thematoespraak. Daarnaast organiseerde de Kamer van Koophandel een tentoonstelling over eurobankbiljetten en -munten.

8. CONCLUSIE

De Commissie juicht toe dat de centrale Chinese regering en de regering van de HKSAR zich ertoe hebben verbonden het beginsel “één land, twee systemen” te continueren en te waarborgen. Uit de implementatie van het beginsel in de loop van 2001 blijkt dat Hongkong zijn unieke en afzonderlijke identiteit binnen China over het algemeen heeft gehandhaafd. De Commissie erkent de verklaring van president Jiang Zemin dat de regering van de HKSAR het nodige moet doen aan vraagstukken als die rond de Falun Gong. Om het stelsel van waarden van Hongkong en de hoge mate van autonomie te kunnen waarborgen is de volledige en ondubbelzinnige verbintenis en waakzaamheid vereist van zowel de autoriteiten op het vasteland als de autoriteiten in Hongkong.

De EU zal de ontwikkelingen zeer nauwgezet blijven volgen, vooral met betrekking tot de mogelijke invoering van tegen sektes gerichte wetgeving en de gevolgen daarvan voor de vrijheid van meningsuiting in Hongkong.

Nu, vijf jaar na de machtsoverdracht, is Hongkong nog steeds een vrije, open samenleving, gegrondvest op de rechtsstaat. Het kent een levendige pers en een bloeiende politieke cultuur, en het heeft sterke internationale bindingen.

De invoering van een meer verantwoordingsgericht systeem is van groot belang voor de algemene constitutionele ontwikkeling van Hongkong. De voortzetting van het debat hierover in 2001 was dan ook een gezond signaal. Essentieel is echter dat de ingevoerde wijzigingen de overheidsdiensten van Hongkong, die tot de meest professionele ter wereld behoren, versterken en niet ondermijnen. Veel van het succes van Hongkong door de jaren heen is aan dit professionele apparaat te danken. Wil Hongkong ook in de toekomst blijven floreren, dan moet het ambtenarenapparaat gebaseerd blijven op verdiensten, apolitiek blijven, en onpartijdig en onbevreesd advies kunnen blijven geven in het algemene belang van de bevolking van Hongkong.

De komende jaren zal de publieke aandacht in Hongkong onvermijdelijk steeds meer gericht zijn op de ontwikkeling van de democratie. Volgens de basiswet is algemeen kiesrecht het einddoel. Ook bepaalt de basiswet dat de bevolking van Hongkong zich in 2007 mag uitspreken over het tijdschema voor de verwezenlijking van dit doel. Een vrij en open debat hierover in de komende paar jaar zou een gewaardeerde bevestiging zijn van het concept van één land met twee systemen, en mensen binnen en buiten Hongkong geruststellen dat de Hongkongse bevolking Hongkong daadwerkelijk kan besturen met de beloofde hoge mate van autonomie.

Hongkong maakt momenteel een moeilijke tijd door. Veel Hongkongers zijn begrijpelijkerwijs onzeker over wat de toekomst zal bieden. De problemen zijn veeleer van economische dan van politieke aard. De oorzaken liggen grotendeels in de financiële crisis in Azië en de wereldwijde achteruitgang van de economie en niet in Hongkong of China zelf.

Hongkong zal de huidige problemen doorstaan, zoals het daar ook in het verleden in is geslaagd, en er sterker uitkomen. Hongkong moet echter, wil dit lukken, zijn zelfvertrouwen behouden en trouw blijven aan zichzelf. De grootste kracht van Hongkong is zijn eigen identiteit: uniek en speciaal, zonder gelijke waar ook ter wereld. Dit is de essentie van één land, twee systemen, en het uitgangspunt voor de gezamenlijke verklaring. Zo was het in 1997 en zo is het ook nu nog. De uitdaging waar Hongkong en het vasteland van China nu voor staan, is niet alleen om het concept van één land met twee systemen te blijven verdedigen en handhaven, maar evenzeer ook het voortbestaan van twee systemen.